

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 157/2025-31

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duľu (sudca spravodajca) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], narodeného [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], narodeného [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], narodeného [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených advokátkou JUDr. Ingrid Kovalčukovou, Štúrova 22, Košice, proti uzneseniu Mestského súdu Košice sp. zn. 41C/129/2015 z 20. januára 2025 a uzneseniu Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 5Co/91/2024 z 10. januára 2025 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 21. marca 2025 domáhajú vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 (v petite sťažnosti nesprávne uvádzajú čl. 48 ods. 3) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uzneseniami všeobecných súdov označených v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovatelia navrhujú napadnuté uznesenia zrušiť a priznať im náhradu nemajetkovej ujmy, ako aj náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia sú v právnom postavení žalobcov v spore o určenie rozsahu užívania spoločnej nehnuteľnosti spoluvlastníkmi a o priznanie peňažnej náhrady ostatných spoluvlastníkov spoločnej nehnuteľnosti za výlučné užívanie tejto nehnuteľnosti len jedným spoluvlastníkom. Žaloba bola v predmetnej veci podaná na Okresnom súde Košice I, právnom predchodcovi mestského súdu, 25. februára 2015 a konanie je vedené pod sp. zn. 41C/129/2015. Okresný súd uznesením z 25. augusta 2016 zastavil dotknuté konanie pre nezaplatenie súdneho poplatku. O odvolaní proti tomuto uzneseniu rozhodol krajský súd

15. mája 2017 tak, že uznesenie okresného súdu zrušil. Na pojednávaní konanom 17. marca 2022 bol vo veci vyhlásený rozsudok, ktorým bola žaloba sťažovateľov zamietnutá. Rozsudok bol sťažovateľom doručený až 25. mája 2022, a preto podali ústavnú sťažnosť, o ktorej rozhodol ústavný súd nálezom sp. zn. II. ÚS 389/2022, ktorým konštatoval porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a priznal im finančné zadostučinenie vo výške 500 eur.

3. Proti rozsudku okresného súdu podali sťažovatelia odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 9Co/115/2022 z 29. januára 2024 tak, že rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie so záverom, že žalovaný je nositeľom hmotnoprávnej povinnosti vo vzťahu k uplatnenému nároku.

4. Sťažovatelia v podaní z 29. apríla 2024 navrhli mestskému súdu, aby v súlade s § 166 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) spojil konanie vedené pod sp. zn. 41C/129/2015 s konaním vedeným pod sp. zn. 57C/12/2024, v ktorom sa sťažovatelia na základe žaloby z 28. marca 2024 domáhajú zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva predajom spoločných nehnuteľností proti totožnému žalovanému, a následne rozhodol čiastočným rozsudkom o ich návrhu na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva a medzitýmym rozsudkom o právnom základe uplatneného nároku na peňažnú náhradu za výlučné užívanie spoločnej veci výlučne žalovaným.

5. Nasledujúce pojednávania nariadené na 17. máj 2024 a 16. júl 2024 boli zrušené na žiadosť právneho zástupcu žalovaného. Pojednávanie nariadené na 27. september 2024 mestský súd zrušil z dôvodu úmrtia žalovaného 3. augusta 2024. Na uvedenú okolnosť sťažovatelia reagovali návrhom, aby do konania na strane žalovaného vstúpila [REDAKOVANÉ], na ktorú žalovaný darovacou zmluvou zo 6. júna 2024 previedol celý svoj spoluvlastnícky podiel na dotknutej nehnuteľnosti. Dôvody zmeny subjektu na strane žalovaného teda vyplynuli zo zmeny vlastníka spoluvlastníckeho podielu na základe zmluvy, nie ako následok smrti žalovaného.

6. Mestský súd napadnutým uznesením sp. zn. 4C/129/2015 z 20. januára 2025 pripustil, aby do konania v časti o určenie spôsobu a rozsahu užívania spoločnej nehnuteľnosti na miesto doterajšieho žalovaného vstúpila [REDAKOVANÉ]; návrh na zmenu žalovaného v časti o zaplatenie náhrady za užívanie spoločnej veci zamietol s tým, že bude v konaní pokračovať s právnymi nástupcami zomrelého (dedičmi) vrátane [REDAKOVANÉ]; návrh sťažovateľov na spojenie vecí zamietol a nárok sťažovateľov na určenie spôsobu a rozsahu užívania spoločnej nehnuteľnosti vylúčil na samostatné konanie. Mestský súd svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že predložená darovacia zmluva preukazuje prevod práv a povinností len v časti o určenie spôsobu a rozsahu užívania spoločnej nehnuteľnosti, ktorý nie je majetkovým sporom na rozdiel od uplatňovanej náhrady za užívanie dotknutých nehnuteľností, kde je potrebné pokračovať so všetkými dedičmi po zomrelom. S uvedeným právnym názorom sťažovatelia nesúhlasia, považujúc oba nároky za majetkové. Výrokmi predmetného rozhodnutia mestský súd podľa názoru sťažovateľov rozhodol vedome protiprávne, opačne, ako to vyplýva zo sťažovateľmi predloženej judikatúry (rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8Cdo/290/2019), a bez náležitého odôvodnenia.

7. Po doručení vzdania sa dedičského práva zo strany [REDAKOVANÉ] mestský súd uznesením z 3. marca 2025 zastavil konanie proti nej ako žalovanej v 1. rade, čo odôvodnil odkazom na výroky napadnutého uznesenia mestského súdu.

8. Sťažovatelia argumentujú, že pokiaľ ústavný súd nezruší uznesenie mestského súdu, reálne utrpia majetkovú ujmu spočívajúcu jednak v tom, že nikdy nezískajú svoj nárok vyplývajúci zo zákona, a jednak v dosiaľ zaplatených nákladoch na vedenie súdneho konania, predovšetkým súdnych poplatkoch.

9. Sťažovatelia súčasne v petite sťažnosti navrhujú ústavný prieskum uznesenia krajského súdu sp. zn. 5Co/91/2024 z 10. januára 2025 a v odôvodnení sťažnosti aj prieskum postupu mestského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 57C/12/2024, ktorý predchádzal jeho vydaniu. Sťažovatelia trvajú na tom, že obe súvisiace súdne konania vedené pred mestským súdom je potrebné posudzovať ako celok. Mestský súd v konaní vedenom pod sp. zn. 57C/12/2024 o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva vydal uznesenie o zastavení konania pre údajné nezaplatenie súdneho poplatku. Sťažovatelia predpokladali výzvu mestského súdu podľa § 10 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení účinnom do 31. marca 2024 (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“), keďže v čase vzniku poplatkovej povinnosti (podanie žaloby 28. marca 2024) nemali k dispozícii údaje k úhrade poplatku bankovým prevodom, predpokladajúc maximálnu výšku poplatku 16 596,50 eur. Napriek uvedenému, ako aj prechodnému ustanoveniu § 18ma zákona o súdnych poplatkoch k úpravám účinným od 1. apríla 2024 a zavedeným zákonom č. 530/2023 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti so zlepšením stavu verejných financií, ich mestský súd vyzval na úhradu súdneho poplatku vo výške 25 000 eur na každého sťažovateľa.

10. Sťažovatelia v snahe zabrániť zastaveniu konania vedeného pod sp. zn. 57C/12/2024 v lehote splatnosti zaplatili súdny poplatok podľa predpisov účinných v čase podania žaloby, teda každý po 16 596,50 eur. Mestský súd len s odstupom jedného pracovného dňa uznesením z 11. júna 2024 konanie zastavil pre údajné nezaplatenie súdneho poplatku. Sťažovatelia podali proti predmetnému uzneseniu odvolanie, ktoré bolo krajskému súdu predložené na rozhodnutie 12. augusta 2024 a o ktorom nebolo dosiaľ rozhodnuté. Krajský súd v odvolacom konaní napadnutým uznesením rozhodol, že v konaní bude pokračovať ďalej s dedičmi pôvodného žalovaného vrátane [REDAKOVANÉ] napriek tomu, že sťažovatelia aj v konaní vedenom pod sp. zn. 57C/12/2024 doručili mestskému súdu procesný návrh, ktorým v súlade s § 80 CSP navrhovali, aby do konania na miesto žalovaného vstúpila iba [REDAKOVANÉ] s ohľadom na singulárnu sukcesiu. Vzhľadom na vzdanie sa dedičského podielu [REDAKOVANÉ] možno aj v tomto konaní podľa sťažovateľov očakávať zastavenie konania proti nej, rovnako ako v konaní vedenom pod sp. zn. 41C/129/2015.

11. Uvedeným postupom bolo porušené právo sťažovateľov na spravodlivý proces, keďže stranou sporu v konaní vedenom pod sp. zn. 57C/12/2024 je aktuálne subjekt bez vecnej legitimácie. Spor bude vedený proti zostávajúcim dvom dedičom, ktorí nemajú s dotknutým majetkom nič spoločné a v dôsledku absencie ich pasívnej vecnej legitimácie spor skončí pravdepodobne zamietnutím žaloby, resp. v prípade vzdania sa dedičského práva zo strany dedičov zastavením konania.

12. Podľa sťažovateľov mestský súd vytvára sťažovateľom procesné prekážky, oddiaľuje navodenie stavu právnej istoty a nemá záujem poskytnúť im ochranu ich práv.

II.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

13. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru), porušenie rovnosti strán sťažovateľov (čl. 47 ods. 3 ústavy), porušenie vlastníckeho práva (čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu) a práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov uznesením mestského súdu a uznesením krajského súdu.

14. Vzhľadom na princíp subsidiarity („ak... nerozhoduje iný súd“), ktorý vyplýva z čl. 127 ods. 1 ústavy, môže ústavný súd poskytnúť ochranu konkrétnemu právu alebo slobode, ktorých porušenie je namietané, iba vtedy, ak sa ich ochrany fyzická osoba alebo právnická osoba nemôže domôcť v žiadnom inom konaní pred súdnymi orgánmi Slovenskej republiky. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda automaticky nezakladá aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich.

15. Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany tohto základného práva alebo slobody, ktorých porušenie namieta, sa sťažovateľ aktuálne domáha využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, prípadne iným zákonne upraveným spôsobom pred iným súdom alebo pred iným štátnym orgánom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov [ďalej len „zákon o ústavnom súde“ (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05)].

II.1. K namietanému porušeniu práv uznesením mestského súdu:

16. Ústavný súd v prejednávanej veci považuje z hľadiska ďalšieho posudzovania opodstatnenosti ústavnej sťažnosti za rozhodujúci predmet ústavného prieskumu, ktorým je procesné rozhodnutie súdu prvej inštancie o zmene subjektov na strane žalovaného ako dôsledok singulárnej, ako aj univerzálnej sukcesie, ako aj zamietnutie návrhu sťažovateľov na kumuláciu nimi uplatnených nárokov v konaní pred mestským súdom, proti ktorému nie je odvolanie podľa § 355 ods. 2 v spojení s § 357 CSP prípustné.

17. Sťažovateľmi označené práva (predovšetkým právo na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie) sú základnými právami, ktorých ochranu sú spôsobilé poskytnúť všeobecné súdy v konaní o opravných prostriedkoch, pretože podľa § 365 ods. 1 písm. b) CSP odvolanie možno odôvodniť tým, že súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, v spojení s § 365 ods. 2 CSP, podľa ktorého odvolanie proti rozhodnutiu vo veci samej možno odôvodniť aj tým, že právoplatné uznesenie súdu prvej inštancie, ktoré predchádzalo rozhodnutiu vo veci samej, má vadu uvedenú v odseku 1, ak táto vada mala vplyv na rozhodnutie vo veci samej, čo, samozrejme, platí len pre prípad, že výsledok konania pred súdom prvej inštancie bude taký, že sa sťažovatelia rozhodnú využiť označený opravný prostriedok.

18. Sťažovateľom nič nebráni v tom, aby svoje argumenty o porušení svojich práv prezentovali v ďalšom konaní vo veci samej pred všeobecnými súdmi, a to s akcentom na to, že konanie pred súdom má spĺňať garancie práva na spravodlivý proces ako celok. Okrem toho aj úlohou ústavného súdu je najmä posúdiť, či je konanie pred všeobecným súdom spravodlivé ako celok (pozri tiež rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Komanický proti Slovenskej republike zo 4. 6. 2002, č. 32106/96, bod 47). To je v zásade možné až po jeho definitívnom skončení.

19. Povinnosť chrániť základné práva totiž majú aj všeobecné súdy a až v prípade, keď v tejto úlohe zlyhajú v zásade ako celok, môže do ich činnosti zasiahnuť ústavný súd (IV. ÚS 79/2020, IV. ÚS 357/2021). Ústavný súd preto spravidla nezasahuje do prebiehajúceho, ešte neskončeného konania pred všeobecnými súdmi (II. ÚS 562/2018, II. ÚS 406/2018, III. ÚS 481/2017). Takýto prieskum je pripustený len veľmi výnimočne, v prípadoch, keď by namietané pochybenie zaťažilo celý ďalší proces zásadnou vadou, ktorá by už nebola reparovateľná v ďalšom konaní (III. ÚS 46/2013, I. ÚS 227/2018).

20. Skutočnosť, že zákon nepripúšťa bezprostrednú možnosť napadnúť uznesenie mestského súdu všeobecným právnym prostriedkom ochrany základných práv (odvolaním), však vôbec neznamená, že automaticky nastupuje právomoc ústavného súdu vykonať ústavnoprávny prieskum tvrdeného zásahu, ku ktorému malo dôjsť napadnutým uznesením (IV. ÚS 588/2020, ZNaU 85/2020). Procesný postup mestského súdu ako celok, ktorého súčasťou je aj napadnuté rozhodnutie, je oprávnený preskúmať v prvom rade odvolací súd (aj s využitím § 365 ods. 2 CSP), a to vo fáze konania tomu zodpovedajúcej. Riadnym uplatnením tohto opravného prostriedku možno dosiahnuť nápravu, ktorej sa sťažovatelia domáhajú aj touto ústavnou sťažnosťou. Ústavný súd musí popísanú situáciu riešiť štandardne, teda tak ako v procesne rovnorodých situáciách týkajúcich sa iných sťažovateľov.

21. Z týchto dôvodov ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľov primárne pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde, keďže aktuálne právomoc (primárne) mestského súdu predchádza právomoci ústavného súdu. Subsidiárne, pokiaľ ide o už teraz tvrdené nedostatky procesného postupu súdu s prenosom do jeho budúceho meritórneho rozhodnutia, už popísaný postup pri obrane práv sťažovateľov evokuje záver o neprípustnosti ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. d), § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

22. K námietke sťažovateľov o porušení ich práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieskumov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd konštatuje (odhliadnuc od nedostatku petitu ústavnej sťažnosti spočívajúceho v nemožnosti domáhania sa vyvolania prieskumov rozhodnutím orgánu verejnej moci namiesto postupu orgánu verejnej moci), že nevidí príčinnú súvislosť medzi porušením označeného práva sťažovateľov a napadnutým uznesením mestského súdu, ktorého meritórny prieskum ústavný súd nevykonal, a teda nemožno relevantne ani posúdiť existenciu zbytočných prieskumov. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť sťažovateľov v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

II.2. K namietanému porušeniu práv uznesením krajského súdu:

23. Sťažovateľmi napadnuté uznesenie krajského súdu bolo vydané v rámci odvolacieho konania, v ktorom krajský súd rozhoduje o odvolaní sťažovateľov proti uzneseniu mestského súdu sp. zn. 57C/12/2024 z 11. júna 2024 o zastavení konania o zrušení a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku, s ktorým sťažovatelia nesúhlasia a považujú ho za nesprávne. O samotnom odvolaní sťažovateľov odvolací súd dosiaľ nerozhodol. Napadnutým uznesením krajský súd na základe zistenia, že žalovaný počas odvolacieho konania zomrel, rozhodol v súlade s § 63 ods. 1 a 2 CSP o pokračovaní v konaní s dedičmi žalovaného, čím odstránil procesnú prekážku straty subjektivity na strane žalovaného, vychádzajúc z relevantných údajov poskytnutých notárskymi úradmi. Proti predmetnému rozhodnutiu nie je možné podať odvolanie.

24. Podstatou ústavnej sťažnosti v tejto časti je námietka sťažovateľov, že krajský súd rozhodol o procesnom nástupníctve na strane žalovaného bez splnenia predpokladov vyžadovaných Civilným sporovým poriadkom.

25. Ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že posúdenie splnenia predpokladov procesného nástupníctva v konaní je otázkou jednoduchého (podústavného) práva, ktorého výklad a aplikácia sú výlučne zverené do právomoci všeobecných súdov. Uznesenie o procesnom nástupníctve je rozhodnutím procesnej povahy (ako už bolo konštatované v bode 16 tohto uznesenia), nie rozhodnutím vo veci samej a ako také nie je spravidla ani spôsobilé zasiahnuť do ústavne zaručených práv. Uvedené potvrdzuje aj judikatúra ústavného súdu (pozri body 18 a 19 tohto uznesenia).

26. Otázka pasívnej legitímácie, t. j. či žalovaný je nositeľom hmotnoprávnej povinnosti, je predmetom súdneho konania, prejaví sa v meritórnom rozhodnutí, kde bude možné prípadný nedostatok hmotnoprávnej pasívnej legitímácie nových žalovaných zohľadniť. V kontexte uvedeného preto podľa názoru ústavného súdu v tejto fáze odvolacieho konania vedeného krajským súdom nie je možné konštatovať existenciu zásahu do označených práv sťažovateľov, a tým *de facto* predpovedať ďalší postup konajúceho súdu, o čo sa snažia sťažovatelia svojou hypotetickou argumentáciou týkajúcou sa skutočností, ktoré v postupe krajského súdu môžu nastať, avšak ešte nenastali.

27. V ďalšom konaní v merite veci pred všeobecnými súdmi sa sťažovatelia môžu domáhať ochrany svojich práv využitím dostupných právnych prostriedkov nápravy v závislosti od výroku rozhodnutia krajského súdu vo veci samej, čo im umožní dosiahnuť nápravu nimi namietaného pochybenia. Ingerencia ústavného súdu do rozhodovacej činnosti krajského súdu za daných okolností nie je namieste.

28. Na základe uvedeného ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľov aj v tejto časti pre nedostatok svojej právomoci podľa § 56 ods. 1 písm. a) zákona o ústavnom súde, keďže je aktuálne daná právomoc krajského súdu v právnej veci sťažovateľov konať a rozhodnúť (kontextuálne pozri aj odsek 21 tohto odôvodnenia).

29. Pokiaľ ide o namietané porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ku ktorému malo dôjsť napadnutým uznesením krajského súdu, ústavný súd v tejto súvislosti primerane poukazuje na svoje závery uvedené v bode 22 tohto uznesenia.

30. V petite ústavnej sťažnosti sťažovatelia tiež navrhujú, aby ústavný súd za porušenie povinnosti mestského súdu konať vo veci vedenej pod sp. zn. 57C/12/2024 bez zbytočných prietáhov priznal každému z nich náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 500 eur. Predmetný vyhovujúci výrok sa viaže na vyslovenie porušenia označeného práva, ktorého sa sťažovatelia (kvalifikovane právne zastúpení) v petite sťažnosti, ktorým je ústavný súd viazaný, vo vzťahu k postupu mestského súdu v danom konaní nedomáhajú. Ústavný súd by aj pri inom znení petitu nemohol vyhovieť ich ústavnej sťažnosti, keďže už od 12. augusta 2024 mestský súd vo veci nekoná, ale prebieha odvolacie konanie na krajskom súde iniciované sťažovateľmi, v ktorom krajský súd dosiaľ meritórne nerozhodol.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. apríla 2025

Ladislav Duditš
predseda senátu